tamine ja aforistlik väljendusviis. Ta ei püüagi neis seletada ja põhjendada oma vaateid, vaid mõjub peamiselt paradoksaalse otsekohesuse ning lopsaka sõnastusega, nagu üldse kogu oma toodangus.

A. Adson, J. O.-a hilisemaist elupäevist (Tarapita 1921, nr. 4); A. Kallas, J. O. (Nuori-Viro, Helsinki, 1918, eesti k. Noor-Eesti, 1921); H. Raudsepp, J. O. † (Tall. Teat. 1918); R. Soar, Mõned mälestused J. O.-ast (Tarapita 1922, nr. 7); A. Tiitsmaa, Mälestusi J. O.-st (Looming 1924, nr. 4); F. Tuglas, J. O. (Kriitika II, 1926). *F. T.*

OLDEKOP, Gustav Adolph, lõuna-eesti-murdeline kirjanik ja esimene eesti ajakirjanik, sünd. Haapsalus 21. XI 1755, õppis Halle ülikoolis, omandas *cand. theol.* astme a. 1780, ordineeriti a. 1781 Põlva kiriku õpetajaks. nimetati a. 1805 abipraostiks, loobus a. 1819 oma ametist ning siirdus Tartu, kus suri 25. IV 1838. — O. andis välja 1806. a. 41 numbrit lõunaeesti-keelset ajakirja »Tartomaarahva Näddali-leht«, millest nähtavasti ainustki eks. pole tänini püsinud. Tema muust toodangust on tähtsamad järgmised eestikeelsed tööd: O. W. Masing'i põhjaeestilise tõlke põhjal koos L. W. Moritz'iga (vt.) tehtud lõunaeestiline »Liiwlandi Marahwa Säedus« (Tartus 1820, 190 + 21 lk.); Sturm'i järele, ilmalik-vaimuliku sisuga »Mõtlemisse Jummala teggude päle« (*ibid.* 1822, IV + 130 + 2 lk.); neli lõunaeesti-murdelist luuletust Rosenpl. Beitr. XVI (a. 1823), lk. 150—58, neist kaks tõlked saksa keelest (»Pimmeda innimise kaibdus« ja »Ello rööm«) ning kaks algupärased (»Päiwlik« ja »Warblanne«), mis viimased kunstiliselt väärtuselt on oma aja kohta tähelepandavad. A. 1824 andis O. Tartus välja veel 5 nr-t »Kulutamisse Leht'e« (alal Ülikooli Rmtk.), mida hiljemini Masing jätkas pealkirjal »Tallorahwa kulutaja«. O.-i keeleoskus on võrdlemisi hea.

Inl. 1838, v. 304; Recke-Napiersky III; Napiersky, Pred.-Lex. III; Beise II; Kampmann, E. van. ilukirj., 37 j. *A. S-te.*

OLDEKOP, Hans, ajaloolane, sünd. 14. XII 1883 Tallinnas rätsepa-äri pidaja pojana, õppis aa. 1903 – 05 ajalugu Tartu ülikoolis, siirdudes selle järel õppima Müncheni ja Leipzigi ülikooli. Viimases kuulas ta eriti prof. K. Lamprecht'i loenguid ja töötas ta seminarides. A. 1908 asus O. Viini ülikooli õppima O. Redlich'i ning A. Dopsch'i juhatusel ja omandas seal a. 1909 *dr. phil.* astme väitekirjaga »Die Anfänge der kathol. Kirche bei den Ostseefinnen. Eine Untersuchung über die Formen der religiösen Expansion im Mittelalter«. Selles töös, mis a. 1912 Tallinnas ilmus trükitult ja mis jäi O.-i peatööks, on selgesti tunda Lamprecht'i ideede mõju. Autor püüab asetada Soome ja Baltimaade kristianiseerimise ühendusse selle misjoni-innuga, mis, ammutades oma jõu politilisist allikaist, suundus Põhjamaile ja eeskätt soome sugu rahvaste ristiusku pööramisele ja allaheitmisele. Töö moodustab rohkem uurimuskatse kui laia probleemi lõpliku lahenduse. Kavatsedes pühenduda teaduslikule tööle jätkas O. selle järel Peterburis, Helsingis, Kiievis ja Varssavis oma uurimisi, mida ta siiski ei saanud lõpetada valminud töö näol. Ilmasõja alul astus O. Vene sõjaväkke ja siirdus a. 1917 Eesti rahvuslikku väkke, mille tegevusest ta Eesti Vabadussõja ajal osa võttis silmapaistva vaprusega, tehes kaasa m. s. soomusrongide võitlused Valga ja Võru juures. Tartu Eesti ülikooli asutamisel suvel 1919 vabastati ta Vabariigi Valitsuse otsuse põhjal sõjateenistusest ja määrati ülikooli üldajaloo professori k. t.-ks, mis kohal ta oli kuni surmani 13. III 1924 Tartus. — O. oli Akad. Ajaloo-Seltsi asutajaid ja 4 a. seltsi laekahoidja. Peale mainitud uurimuse on ta avaldanud mõned kirjutised, m. s. »Läti Henriku rahvuse küsimus« (Ajalool. Ajakiri 1923, lk. 11—16) ja »O. Spengleri ajaloo morfoloogia« (*ibid.* 1923, lk. 81—92).

Tartu ülikooli arhiivist ja isikl. saadud andmed; Ajalool. Ajakiri 1924, lk. 1—3 (A. R. Cederberg). *A. R. C.*

OLDENBOCKUM (Altenbockum), Jasper (Caspar) v., ordu väepealik, pärit Westfaalist, sünni-a. (1535?) ebakindel, astus kevadel 1555 Saksa ordusse Liivimaal. Aprillis 1560 määras ordumeister Kettler (vt.) ta Paide ja sama a. sept. ühtlasi Tallinna lossi asehalduriks. Paide kaitsmisega sügisel 1560 venelaste vastu, kes 3-kuulise piiramise järel pidid taganema tunduvate kaotustega, omandas O. Liivimaal kuulsuse. 1561. a. alul Tallinna asunud, püüdis O. seal Kettler'i politikale vastavalt pinda luua Poola valitsusele; tema tegevust sel alal takistas aga suurel määral Tallinna poolavaenulisus kui ka Rootsi ja herts. Magnus'e (vt.) katsed linna alistada. Et vabaneda rahutuist saksa tingsõdureist, kelledele Tallinna loss ja Padise klooster olid panditud saamata palga kindlustuseks ja et hankida usaldatavat sõjalist jõudu oma kavatsuste teostamiseks, asendas O. kevadel saksa sõdurid poola omadega, mil puhul 8. IV Tallinnas oli verine kokkupõrge sakslaste ja poolakate vahel. Tallinna alistumist Rootsile ei suutnud O. siiski takistada ja andis 1-kuulise piiramise järel 25. VI 1561 lossi üle Klaus Horn'ile

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 349